

การศึกษาการถ่ายภาพรังสีในผู้ป่วย เยื่อช่องท้องอักเสบ

วิฑูรย์ ศรีศุภกรเจริญ พ.บ., ว.ว. (ศัลยศาสตร์ทั่วไป)*

Abstract : The Study of Radiographic Examination in Patient with Generalized Peritonitis.

Srisookcharoen W.

Department of Surgery, Prachuab Khirikhan Hospital, Thailand.

Reg 7 Med J 1991 ; 10 : 113-116.

Study of X-ray films in 120 patients with generalized peritonitis were found that 83 X-ray films of 72 patients were unnecessary.

เรื่องย่อ : ได้ทำการศึกษาการถ่ายภาพรังสีในผู้ป่วยเยื่อช่องท้องอักเสบ 120 ราย พบว่ามีการถ่ายภาพรังสีเกินความจำเป็น 83 ภาพ ในผู้ป่วย 72 ราย

บทนำ

ภาวะเยื่อช่องท้องอักเสบ เป็นภาวะเร่งด่วนทาง ศัลยกรรม ที่จำเป็นต้องได้รับการวินิจฉัยและรักษาโดย เร่งด่วน ส่วนใหญ่สามารถวินิจฉัยได้โดยการซักประวัติ และการตรวจร่างกายเท่านั้น มีเพียงส่วนน้อยต้องรับการ ตรวจพิเศษเพิ่มเติม

ในโรงพยาบาลทั่วไปขนาดเล็ก หรือโรงพยาบาล ชุมชน ที่มีศัลยแพทย์ 1-2 คน หรือไม่มีเลย การตรวจวินิจฉัย มักไม่มีแบบแผนที่แน่นอน การตรวจวินิจฉัยเกินความจำเป็น มักพบได้เสมอ โดยเฉพาะการถ่ายภาพรังสี ซึ่งส่งผลกระทบต่อ ภาวะเศรษฐกิจของผู้ป่วยและของโรงพยาบาลด้วย

ผู้รายงานจึงได้ทำการศึกษาการถ่ายภาพรังสีเกิน ความจำเป็นในผู้ป่วยที่มีภาวะเยื่อช่องท้องอักเสบขึ้น เพื่อ เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบการรักษาผู้ป่วยที่มีภาวะ เยื่อช่องท้องอักเสบที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ ในการรักษาผู้ป่วยที่มีภาวะเยื่อช่องท้องอักเสบ สำหรับ แพทย์ในโรงพยาบาลทั่วไปขนาดเล็กและโรงพยาบาลชุมชน ต่อไป

วัสดุและวิธีการ

ได้ศึกษาผู้ป่วยที่มีภาวะเยื่อช่องท้องอักเสบที่รับไว้ รักษาในโรงพยาบาลประจวบคีรีขันธ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527-2531 เป็นเวลา 5 ปี รวม 120 ราย โดยพิจารณาจากข้อมูล ในบัตรตรวจโรคและ/หรือใบสั่งการรักษา และ/หรือใบ ส่งต่อผู้ป่วย (ทั้งนี้ไม่รวมผู้ป่วยที่มีภาวะเยื่อช่องท้องอักเสบ ทันทันที หลังได้รับอันตรายบริเวณช่องท้อง) ซึ่งประกอบด้วย

1. รายงานประวัติการเจ็บป่วยและลักษณะการ ปวดท้อง
2. รายงานการตรวจร่างกาย ซึ่งพบว่ามี
 - 2.1 ลักษณะปวด กดเจ็บทั่วท้อง (generalized tenderness)
 - 2.2 ท้องแข็งเกร็ง (abdominal guarding)
 - 2.3 ไม่ได้ยินเสียงการบีบตัวของลำไส้ (absent of bowel sound)

ผลการศึกษา

ผู้ป่วยทั้งสิ้น 120 ราย อายุตั้งแต่ 4 ปี ถึง 81 ปี

เป็นชาย 80 ราย หญิง 40 ราย

สาเหตุที่พบว่าทำให้เกิดภาวะเยื่อช่องท้องอักเสบ คือ กระเพาะรั่ว 79 ราย ลำไส้ติ่งอักเสบและแตก 20 ราย ลำไส้เล็กบิดและเน่า 5 ราย สาเหตุอื่นๆ รวม 20 ราย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะเยื่อช่องท้อง อักเสบ

สาเหตุ	จำนวนผู้ป่วย (N = 120)
กระเพาะอาหารรั่ว	79
ลำไส้ติ่งอักเสบและแตก	20
ลำไส้เล็กบิดและเน่า	5
อื่นๆ	26
รวม	120

ผู้ป่วยได้รับการถ่ายภาพรังสี รวม 94 ราย ไม่ได้ ถ่ายภาพรังสี 26 ราย ดังตารางที่ 2

ผู้ป่วย 94 ราย ได้รับการถ่ายภาพรังสีช่องท้องทำนัง 6 ราย ถ่ายภาพรังสีช่องท้อง 2 ทำ 61 ราย ถ่ายภาพ รังสีทรวงอกทำนัง 16 ราย ถ่ายภาพรังสีทรวงอกและ ช่องท้อง รวม 2 ทำ 11 ราย จำนวนภาพถ่ายทั้งหมด 177 ภาพ

วิจารณ์

ภาวะเยื่อช่องท้องอักเสบ เป็นภาวะเร่งด่วนทาง ศัลยกรรมที่พบได้บ่อย การวินิจฉัยโรคและสาเหตุของโรค อาศัยเพียงประวัติและการตรวจร่างกายก็เป็นการเพียงพอ การทราบสาเหตุของโรคอาจมีประโยชน์บ้าง ในแง่การ ให้อาชีพชีวิตและการลงตำแหน่งผ่าตัด

จากการศึกษานี้พบว่า มีการตรวจพิเศษ อันได้แก่ การถ่ายภาพรังสีช่องท้องในทำนัง ทำนอน และการถ่ายภาพ รังสีทรวงอก อยู่มากพอควร ซึ่งถ้าเราศึกษาถึงประโยชน์ จากการถ่ายภาพรังสีเหล่านี้ จะพบว่าจะช่วยในการวินิจฉัย

ตารางที่ 2 การถ่ายภาพรังสีในผู้ป่วยโรคต่าง ๆ

โรค	จำนวนผู้ป่วย	ถ่ายภาพรังสีช่องท้อง		ถ่ายภาพรังสีทรวงอก	ถ่ายภาพรังสีทรวงอกและช่องท้อง	ไม่ถ่ายภาพรังสี
		ถ่าย 1 รูป	ถ่าย 2 รูป			
กระเพาะอาหารรั่ว	79	6	41	15	8	9
ไส้ติ่งอักเสบและแตก	20	-	8	-	-	12
ลำไส้บิดและเน่า	5	-	2	-	-	3
เยื่อช่องท้องอักเสบไม่ทราบสาเหตุ	3	-	3	-	-	-
ลำไส้เล็กรั่ว	2	-	2	-	-	-
ถุงน้ำดีอักเสบเป็นหนอง	2	-	1	1	-	-
ฝีตับแตก	1	-	-	-	1	-
ม้ามแตก	2	-	1	-	1	-
ต่อมน้ำเหลือง mesenteric เป็นหนอง	1	-	1	-	-	-
ลำไส้กลืนกัน	1	-	-	-	1	-
Meckel diverticulum	1	-	1	-	-	-
อักเสบและแตก						
วัณโรคช่องท้องและมีเลือดออก	1	-	-	-	-	1
ในช่องท้อง						
ลำไส้ใหญ่รั่ว	1	-	1	-	-	-
ถุงน้ำรังไข่แตก	1	-	-	-	-	1
รวมคนไข้	120	6	61	16	11	26
รวมภาพถ่าย	177 รูป	6 รูป	122 รูป	16 รูป	33 รูป	-

ภาวะโรคกระเพาะรั่วได้เพียงอย่างเดียว

สาเหตุของภาวะเยื่อช่องท้องอักเสบที่พบบ่อย คือ กระเพาะอาหารรั่ว ไส้ติ่งอักเสบและแตก และลำไส้เน่าเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นไปตามรายงานจากตำราทางศัลยกรรมโดยทั่วไป

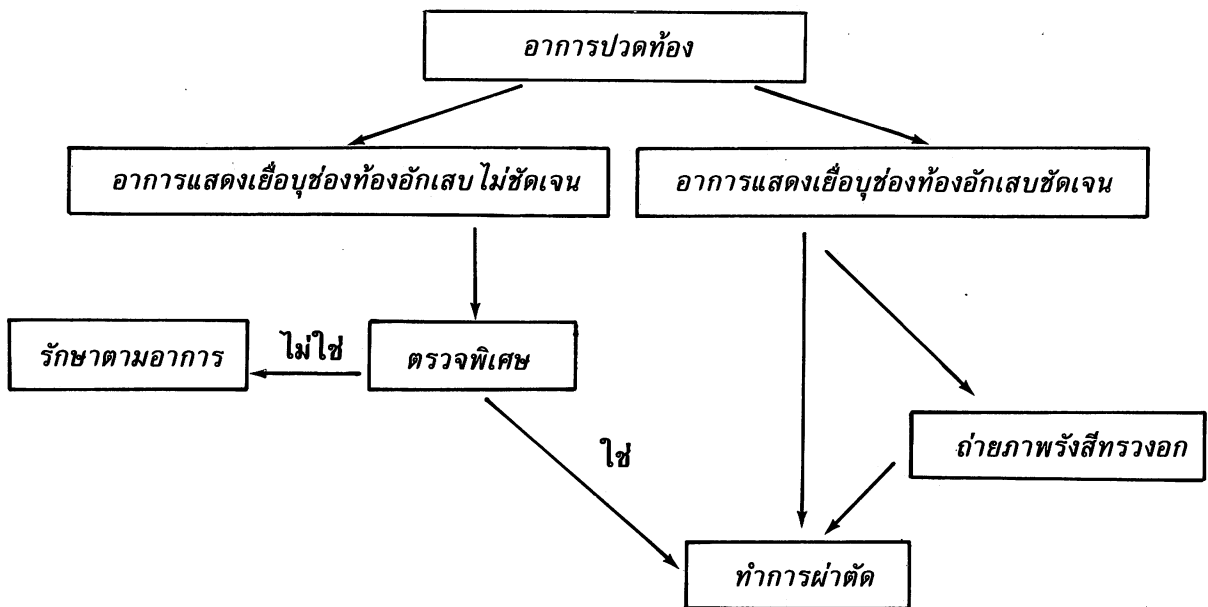
ดังนั้น ผู้รายงานจึงเห็นว่า ถ้าแพทย์ผู้รักษาต้องการให้ผู้ป่วยถ่ายภาพรังสีแล้ว ภาพที่มีประโยชน์มากที่สุด คือ ภาพถ่ายรังสีทรวงอกทำนั่ง ซึ่งนอกจากจะเห็นลมใต้กระบังลมขวาแล้ว เรายังเห็นสภาพในทรวงอกของผู้ป่วยได้ด้วย

การละเว้นการถ่ายภาพรังสีเกินความจำเป็นในการ

ตรวจวินิจฉัยผู้ป่วยที่มีภาวะเยื่อช่องท้องอักเสบ ช่วยให้แพทย์ผู้รักษาประหยัดเวลาและช่วยประหยัดเศรษฐกิจของทั้งผู้ป่วยเองและของโรงพยาบาลด้วย

ผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้รายงานได้นำมาเป็นแนวทางกำหนดรูปแบบการตรวจรักษาผู้ป่วยที่มีภาวะเยื่อช่องท้องอักเสบได้ ดังแผนภูมิที่ได้แสดงไว้

การใช้รูปแบบการตรวจรักษาผู้ป่วยที่มีภาวะเยื่อช่องท้องอักเสบที่ได้เสนอไว้ในที่นี้ สามารถลดการใช้ภาพถ่ายรังสี จาก 177 รูป ลงเหลือเพียง 94 รูป หรือน้อยกว่า โดยที่ผลการรักษาไม่เปลี่ยนแปลง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ นายแพทย์เสนาะ สถิตยวงศ์ นายแพทย์
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลประจวบคีรีขันธ์ ที่กรุณาอนุญาต
ให้ทำการศึกษาและนำเสนอรายงานฉบับนี้ ขอขอบคุณ คุณ
มณเฑียร ธรรมาเจริญราช และคุณกิตติ รัตนเวคิน ที่ได้
ช่วยเหลือจนรายงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. Storer EH. Peritonitis and intraabdominal abscess.
In : Schwartz SI, Lillehei RC, Shires GT, Spencer FC,

Storer EH, eds. Principles of surgery. 2nd ed. New York :
Mcgraw-Hill, 1974 : 1297-1311.

2. Condon RE. Peritonitis and intraabdominal abscess.
In : Schwartz SI, Shires GT, Spencer FC, Storer EH,
eds. Principles of surgery. 4th ed. New York : Mcgraw-
Hill, 1984 : 1391-1419.
3. Macbeth RA, Mackenzie WC. The abdominal wall and
peritoneum. In : Davis L, ed. Textbook of surgery. 9th
ed. Philadelphia : WB Saunders, 1968 : 515-559.
4. Deethelm AG. The acute abdomen. In : Sabiston DC,
ed. Textbook of surgery. 13th ed. Philadelphia : WB
Saunders, 1986 : 790-809.
5. Dudley HAF. Intraperitoneal sepsis : Peritonitis and
abdominal abscess. In : Dudley HAF, ed. Hamilton
Bailey's Emergency surgery. 11th ed. Bristol : John
Wright & Sons, 1986 : 276-285.

ด้วยความปรารถนาดีจาก

**เกอริอาทริก ฟาร์มาตอน บำรุงร่างกายผู้สูงอายุ และ
คิตตี้ ฟาร์มาตอน**

วิตามินน้ำเชื่อม รสส้ม สำหรับเด็ก บำรุงร่างกาย ช่วยเจริญอาหาร
ผู้แทนจำหน่าย

ทส.ศรีประสิทธิ์โอสด 617 ถนนเจริญรัตน์ คลองสาน กรุงเทพฯ 10600 โทร. 437-0343-5